

Päivi Lindberg

6.2.2024

Eduskunnan sivistyslautakunta
Marja Puska
Valiokuntakanslian sihteeri

Viite: HE 212/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta.

THL:n lausunto hallituksen esitysluonnokseen perusopetuslain muuttamisesta

THL kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnosta perusopetuslain muuttamisesta sekä siihen liittyviä toimenpideoitteita. Toteamme, että esillä olevat hallituksen esityksen pykälämuutokset ovat kannatettavia. Toimenpideoitteisiin koskien mobiililaitteiden rajoittamista koko koulupäivän ajan suhtaudumme varauksella.

Esityksessä ehdotettu perusopetuslain muutos puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytön rajoittamiseksi koulupäivän aikana on tärkeä sekä koulun työrauhan ja oppimisympäristön turvaamiseksi että lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmista.

Perusopetusikäiset lapset ovat digilaitteiden ja internetin suurkuluttajia. Esimerkiksi viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan (2023) yläkouluikäisten tyttöjen liiallinen netinkäyttö lähes kaksinkertaistui 2017-2023. Tutkimusten pohjalta tiedetään, että liiallinen netinkäyttö on yhteydessä vähäiseen liikuntaan ja nukkumiseen, keskittymiskykyyn sekä opiskelun ja oppimisen vaikeuksiin. Käytöllä on myös selvä yhteys mielenterveyden ongelmiin, kuten ahdistus- ja masennusoireiluun.

Toimenpideoitteet digitaalisten laitteiden käytön kieltämisestä lailla koko koulupäivän aikana, myös välitunneilla, sisältävät mielestämme useita haasteita. Näkemyksemme mukaan asiaa olisi hyvä tarkastella mm. ikäsidonnaisesti. Alakoululaisten kännykän käytölle välitunneilla ei välttämättä ole perusteita.

Päivi Lindberg

6.2.2024

Yläkoululaisten osalta sen sijaan on mielestämme vaikeaa tehdä täyttä kieltoa digitaalisten laitteiden käytölle. Tällä hetkellä useissa kouluissa yläkoululaisten pitää osata itsenäisesti kulkea sekä tarkistaa koulun käyttämästä sovelluksesta esim. läksyt ja tuntien sijainnit. Jos puhelinta ei voi katsoa välitunnilla opettajien ja oppilainen välinen tiedonvälitys heikkenee.

Puhelin on välitunnilla myös joillekin lapsille turvaväline, jos ei ole kavereita, ei sopeudu ryhmään tai on kiusaamista. Vähintään näihin erityistilanteisiin tarvittaisiin selkeät, yhdenvertaisuus huomioon ottavat perustelut (esim. vanhempien tai opiskeluhuollon erityisperustelut puhelimen käytölle).

THL ehdottaa, että digitaalisten laitteiden käytön kieltä välitunneilla olisi järjestyssääntöasia, jolloin sitä voisi tarkastella kriittisesti koulun sisäisenä kysymyksenä. Tärkeää olisi tarkastella digilaitteiden käytön rajoittamista osana liikkumisen ja läsnäolevien sosiaalisten suhteiden edistämistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että aluehallintovirastot voisivat ottaa myös oma-aloitteisesti tutkittavaksi, onko perusopetuslaissa tarkoitettu opetus järjestetty lain mukaisesti. Tällä hetkellä lainsäädäntö antaa mahdollisuuden aluehallintovirastoille vain kanteluiden pohjalta jälkikäteisesti tutkia opetuksen järjestäjän toimien lainmukaisuutta. Kanteluihin perustuva valvonta edellyttää oppilaiden tai huoltajien aktiivisuutta. Tämä luo eriarvoisen tilanteen lasten välille, sillä huoltajien osaaminen ja voimavarat tehdä kanteluita vaihtelevat. Nykyinen tilanne onkin ongelmallinen lasten oikeuksien toteutumisen kannalta, minkä vuoksi THL kannattaa esitysluonnoksessa ehdotettua muutosta lainsäädäntöön.

Päivi Lindberg

6.2.2024

Esityksessä ehdotetaan esi- ja perusopetuksen tavoitepykälään (§2) lisättäväksi liikunnallinen elämäntapa. Liikunnallisen elämäntavan tiedetään edistävän mm. kokonaisvaltaista hyvinvointia, resilienssiä, luovuutta, keskittymiskykyä ja oppimista. Esiopetuksen ja koulujen toimintakulttuurissa liikunnallisen elämäntavan vahvistamisessa keskeistä on luoda mahdollisimman tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikkumisen mahdollisuudet. Tätä edistää lisäys lain tavoitepykälään.

Lopuksi toteamme, että digitaalisten laitteiden käyttöön liittyvät kysymykset ovat koulua laajempia ja liittyvät lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta tasapainoiseen arkeen. Rajoittamalla digitaalisten laitteiden käyttöä (haitallinen somen käyttö ja pelaaminen) pyritään kiinnittämään huomiota mm. liikkumiseen, riittävään unensaantiin ja aitoihin sosiaalisiin suhteisiin. Tähän THL Opetushallituksen kanssa tulee tarttumaan laajan kansallisen verkoston kanssa yhteistyössä.

Pääjohtaja

Mika Salminen

Johtaja

Anneli Pouta